

Soupis prvotisků Západočeského muzea v Plzni / Josef Hejnic. – Plzeň : Západočeské muzeum v Plzni, 2000. – 147 s. : 35 s. obr. příl. – 1. vyd.

V Západočeském muzeu v Plzni připravili k vydání první svazek nové reprezentativní knižnice *Fontes bibliothecarum Musei Plznensis*. Proto má i tento soupis svůj druhý, latinský název **Catalogus incunabulorum [,] quae in Museo Bohemiae occidentalis Plznae asservatur**, který je vtipně jako chronogram zakomponován na druhou stranu titulního listu a jehož výsledný součet dává rok vydání díla. Již to napovídá, že jeho autorem je náš významný klasický filolog Josef Hejnic. Na tomto počínu, který byl zpracováván jako grantový projekt, má ovšem ještě velký podíl knihovník Západočeského muzea v Plzni Ilja Šedo. Zatímco Hejnic zpracoval vlastní soupis, napsal úvod a sestavil rejstříky provenienčních přípisů, míst vydání a tiskařů a synoptický přehled, ujal se Ilja Šedo nejen odpovědné redakce, ale i sepsání předmluvy a sestavení konkordancí. Svazek je doplněn bohatou přílohou barevných fotografií (celkem 35 tabulí), jejichž autory jsou Jan Gryc a Ivana Michnerová. Hejnicův úvod přeložil do angličtiny Ondřej Roldán.

Zhruba 10 let po svém založení (1886-1888) se muzeum v Plzni rozdělilo na dvě samostatná muzea – na historický a umělecko-průmyslový ústav. Rychleji se vyvíjela knihovna historického ústavu, avšak zásluhou J. Čadíka získalo umělecko-průmyslové muzeum část arciděkanské plzeňské knihovny, která byla na prvotisky obzvláště bohatá. Zcela nová situace nastala v plzeňském muzejnictví po roce 1949, kdy značná část knih přešla do nově utvořené okresní studijní knihovny a v muzeu pak chyběla. Plzeňskému muzeu zůstala tak jen knihovna bývalého Umělecko-průmyslového muzea a knihovna Národopisného muzea Plzeňska. V roce 1972 vznikl zásluhou tehdejší vedoucí knihovny muzea Heleny Hájkové také fond „Starých tisků“, kam spadaly i prvotisky, což umožnilo zlepšit jejich evidenci. K úplnosti celého tohoto fondu pak přispěl po roce 1991 nový vedoucí knihovny I. Šedo. Celkový stav fondu čítal ke konci roku 1999 celkem 1485 starých tisků, z nichž bylo 123 prvotisků, kde se mnohdy ovšem jednalo i o zlomky a přívazky.

Ve vlastním úvodu publikace se Josef Hejnic věnoval významu prvotisků v kulturních dějinách Plzně a zejména v její knižní kultuře. Zdůraznil především zvláštní postavení Arciděkanské knihovny v Plzni, odkud pochází většina popisovaných knih, již od 15. století a její vazbu na život renesanční Plzně ve století následujícím. Mnohé z knih tak souvisejí i s činností plzeňské městské školy v 16. a 17. století. Hejnic popisuje prvotisky podle běžných katalogizačních zásad a věnuje pozornost především jejich fyzickému stavu. Zpracování bylo ukončeno zhruba k počátku roku 2000.

Po stručném výkladu zkratk (s. 17, 18 – neuvádí bohužel všechny zkratky) následuje vlastní popis prvotisků, který je jádrem celé publikace (s. 21-90). Pro srovnání s jinými knihovnami nás mohou zaujmout např. Bible, kterých se zde nachází celkem 12 (č. 20-31), z nichž tři (č. 29-31) jsou české provenience. Pod č. 29 je zapsána Bible Pražská, vytištěná v roce 1488, muzeum však vlastní bohužel jen její zlomek, avšak nikoliv ten, jež uvádí E. Urbánková v *Knihopisu* (IX na s. 43, inv. č. 1802). Na č. 30 je uložena Bible kutnohorská z roku 1489. Jedná se o svázaný neúplný exemplář, kde chybí několik listů. Několik jiných listů tohoto prvotisku se naopak nachází v zápise č. 31. Podobně bychom mohli pokračovat u inkunábulí o jednotlivých svatých nebo jejich soupisů, latinských klasiků (nachází se zde např. *Josephus Flavius*), humanistických autorů (latinský spis F. Petrarkey) apod. Kde je to možné, jsou uvedeny prameny i literatura o příslušném prvotisku.

Soupis je doplněn dalším aparátem, který ho ještě lépe zpřístupňuje. Jedná se především o Rejstřík provenienčních přípisů (s. 91-93), který je rozdělen na tři části – Rejstřík plzeňských knihoven (jde o historické knihovny,

zejména o Arciděkanskou knihovnu), Rejstřík osobních jmen (vlastníků knih) a Rejstřík místní. Dále následuje Synoptický přehled (s. 96-99), Konkordance (s. 100-109), která udává řazení podle signatur, přírůstkových čísel, podle starších signatur a inventárních čísel.

Strany 111-137 jsou vyhrazeny obrazové příloze na 35 tabulí, avšak vlastních obrázků se zde nachází více. Je velmi zajímavé sledovat v této příloze na praktických ukázkách, jak se snoubily nově používané tiskařské techniky se staršími návyky z výroby rukopisů. Např. zde nalezneme kombinace iluminací s tiskem, různé vybarvování (zejména iniciál), zlacení a dalších výtvarných technik. Jsou zobrazeny i nejzajímavější rytiny z inkunábulí a knižní vazby. Zajímavá je i poslední příloha, kde se na třech ukázkách setkáme i s vývojem razítka muzejní knihovny v Plzni. Jsou zde ještě další dvě ukázky – razítko „12 inventárně provedeno“ a především starší razítko plzeňského arciděkanství. Jak je vidět, snažili se tvůrci tohoto soupisu, zejména Josef Hejnic, postihnout všechny důležité stránky, které k takto moderně pojatému soupisu náleží. Za to jemu i všem ostatním autorům právem náleží dík širší (zejména knihovnické) odborné veřejnosti.

Václav Bartůšek